

PANDEMİYA DÖVRÜNDƏ TƏDRİSİN TƏŞKİLİ

Qalib Nəbiyev,

Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzinin direktoru

e-mail: q_nabiyev@yahoo.com

Dünyanı bürüyən qlobal pandemiya şəraiti ictimai həyatın bütün sahələrindən, eyni zamanda Azərbaycanın təhsil mühitindən də təsirsiz ötüşməmişdir. Təhsilin ayrı-ayrı pillə və səviyyələrində fəaliyyətin təşkilinə yeni baxış sistemi formalaşmış, günün reallıqlarının, başlıcası təhsil prosesi iştirakçılarının sağlamlığı prinsipləri nöqteyi-nəzərindən tədris prosesinin təşkilinə xüsusi yanaşma tətbiq olunmuşdur.

2021-ci təqvim ilindən Publik Hüquqi Şəxs kimi yeni statusla fəaliyyətə başlayan **Qəbələ Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzi** az bir müddət ərzində bu sahədə diqqətəlayiq nəticələrə nail ola bilmişdir. Pandemiya şəraitində tədris prosesinin təşkilinin əsas məqsədinin təmin olunmasında Mərkəz tərəfindən iki mühüm sənəd – Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın son müvafiq qərarını və Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin 14 sentyabr 2020-ci il tarixli, F427 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmiş “Xüsusi karantin rejimi dövründə peşə təhsili müəssisələrində tədris prosesinin təşkilinə dair metodik göstərişlər”i əldə rəhbər tutulmuşdur. Adı çəkilən normativ sənədlərin tələblərinə uyğun olaraq mərkəzimizdə aşağıdakı ardıcılıqla sistemli tədbirlər həyata keçirilmişdir:

• **İlkin olaraq müəssisədə fəaliyyət göstərən ixtisaslar və qruplar üzrə uyğunlaşdırılmış tədris planları tərtib edilərək Pedaqoji Şurada baxılmış və təsdiq edilmişdir. Tədrisin distant (məsafədən) formada təşkilini nəzərdə tutan 4 (dörd) həftəlik dərslər cədvəli müəyyən edilmiş və müvafiq operativ tədris-metodik və tədris-təşkilati hərəkətlər icra olunmuşdur. Belə ki,**

distant tədrisə keçid elan olunmuş, bu barədə bütün müəllim və tələbələr məlumatlandırılmışdır.

• **Mühəndis-pedaqoji heyətin monitorinqi aparılmışdır.**

• **Prosesin təşkili ilə bağlı “Qaynar xətt” xidməti (tel: 050 665-07-62) yaradılmışdır.**

• **Ümumi orta təhsil (IX sinif) bazasından qəbul olunan tələbələrin məsafədən dərslərə qoşulmasını təmin edən internet resurslarına çıxışı əldə etmələri üçün onların valideynləri ilə söhbətlər aparılmışdır.**

• **Distant tədrisi nəzərdə tutan dərslər cədvəlləri və onların keçirilməsinin qrafiki eyni zamanda dəhlizdə “Xüsusi guşə”də yerləşdirilmişdir.**

• **Müəllim və istehsalat təlimi ustalarının qarşılıqlı fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi alqoritmləri müəyyən edilmişdir.**

• **Müəllim və istehsalat təlimi ustaları tərəfindən cari qiymətləndirmə jurnalları hazırlanmışdır.**

Təqribən bir ay davam edən distant tədris xeyli diqqətəlayiq nəticələrlə yadda qaldı. Pandemiya şəraiti mühəndis-pedaqoji heyətin informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından və “ağıllı telefonlar”dan istifadəsinə geniş imkanlar yaratdı. Əvvəllər digər məqsədlərə xidmət edən telefonlar və kompüterlər indi həm təhsilə, həm də təhsilverənlər üçün ən mühüm tədris resurslarına çevrildi. Belə kommunikasiyaya malik olmayan müəllimlər həmin avadanlıqları əldə etdilər, “WhatsApp” və digər platformalar üzərindən tədrisin aparılmasına başladılar. Tədris ötən tədris ilindən əvvəl qurulmuş dərslər cədvəlləri üzrə aparıldı. Lakin

koronavirus pandemiyasının nə qədər davam edəcəyi məlum olmadığı üçün 2019-2020-ci tədris ili arzuolunmaz şəkildə başa çatdı.

Cari dərs ilinin 4 həftəlik distant təhsili 15 noyabr 2020-ci il tarixinədək davam etmişdir. Sonra 6 həftəlik dərslərə start verilmişdir. Bu dərslər 21 saat əyani, 15 saat distant olmaqla, həftədə 3 dəfə müəyyən edilmiş, lakin cəmi 3 gün – 15, 16 və 17 oktyabr tarixlərində davam etmişdir. Bundan sonra 2 (iki) həftəlik tətillər elan olunmuşdur.

Mərkəzimizdə əyani tədris prosesi zamanı sosial məsafənin qorunması üçün təhsil alan tələbələrə sayının minimuma endirilməsi məqsədi ilə ümumi orta (IX sinif) təhsil bazasından qəbul olub, təhsil müddəti 3 və 2 il olanlar üçün həftənin tək (1, 3 və 5-ci) günləri əyani, cüt (2, 4 və 6-cı) günləri distant, eləcə də tam orta təhsil (XI sinif) bazasından qəbul olub, təhsil müddəti 1 il olanlar üçün isə əksinə, həftənin cüt (2, 4 və 6-cı) günlərində əyani, tək (1, 3 və 5-ci) günlərində isə distant tədris təşkil olunmuşdur.

Distant tədrisin təşkili üçün mühəndis-pedaqoji heyətlə onlayn və kiçik qruplarla müəssisə olaraq metodiki işlər aparılmış və ilkin olaraq, tələbələrə internetə çıxışı barədə məlumatlar toplanılmışdır. Bu məlumatlara görə təhsil alan 374 tələbədən 245 tələbənin internetə çıxışı vardır ki, onlardan da 60 tələbə sabit internetdən istifadə edir, 185 tələbə isə internet paketi almaqla şəbəkəyə qoşula bilirlər. İnternetə qoşula bilən tələbələr ümumi tələbə sayının 65%-ni təşkil edir. İnternetə çıxışı olmayan 135 tələbə ya daha ucqar yaşayış məntəqələrində yaşayır, ya da “smartfon” tipli telefonlardan istifadə etmirlər. Tələbələr və valideynləri ilə söhbətlərimiz zamanı onlara verilən təqaüdün bir qisminin internet paketi üçün xərclənməsini tövsiyə etmişik.

Qeyd edək ki, 2020-ci ildə mərkəzimizə qəbul olunmuş tələbələrə 16 nəfəri cəbhədədirlər və bir nəfər tələbəmiz isə şəhid olmuşdur.

Qruplar üzrə internetə çıxışı olan tələbələrin say göstəriciləri aşağıdakı kimidir:

Cədvəl 1.

S№	Peşənin adı	Kurs	Qrup №	Qrupda tələbələr n sayı	internetə çıkışı olan tələbələr	internetə çıkışı olmayan tələbələr
1.	Geniş profilli traktorçu – maşinist, təmirçi – çilingər	1	TM-331	20	14	6
2.	Aqroservis mütəxəssisi	1	AM-311	20	13	7
3.	Bitkililik mütəxəssisi	1	BM-301	20	13	7
4.	Çilingər-santexnik	2	ST-392	20	14	6
5.	Kimyəvi-bakterioloji analiz laborantı	2	LaB-372	15	11	4
6.	Geniş profilli traktorçu – maşinist, təmirçi – çilingər	3	TM-333	15	13	2
7.	Elektrik avadanlıqlarına xidmət və təmir üzrə elektrik montyoru	3	EM-343	20	12	8
8.	Əl elektrik qaynaqçısı	1	EQ-251	16	12	4
9.	Üzümcülük və şarab ustası	1	ŞU-281	16	8	8
10.	Aqroservis mütəxəssisi	2	AM-205	17	10	7
11.	Üzümcülük və şarab ustası	2	ŞU-206	12	11	1
12.	Heyvandarlıq mütəxəssisi	1 il	HM-133	20	11	9
13.	Çilingər-santexnik	1 il	ST-191	19	12	7
14.	Xalçaçı	1 il	X-114	20	14	6
15.	Tikiş avadanlıqlarının operatoru, tikişçi	1 il	T-182	16	13	3
16.	Bağban-dekorator	1 il	BD-131	14	5	9
17.	Dayə	1 il	D-121	20	11	9
	Büdcə hesabına cəmi			300	197	103
18.	Əməliyyatçı mühasib	1 il	ƏM-27	20	17	3
19.	Elektrik avadanlıqlarına xidmət və təmir üzrə elektrik m	1 il	EM-45	19	10	9
20.	Geniş profilli traktorçu – maşinist, təmirçi – çilingər	1 il	TM-32	17	9	8
21.	Kompyuter operatoru	1 il	KO-26	18	12	6
	Ödənişli əsaslarla cəmi			74	48	26
	Yekun			374	245	129
	Faizlə				65%	35%

Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmrinin tələblərinə uyğun şəkildə bu dərslər 2 (iki) növbəli olmaqla təşkil edilmiş, dərslərin keçirilməsinin müvafiq qrafiki tərtib və təsdiq edilərək “**Elanlar lövhəsi**”ndən asılmışdır.

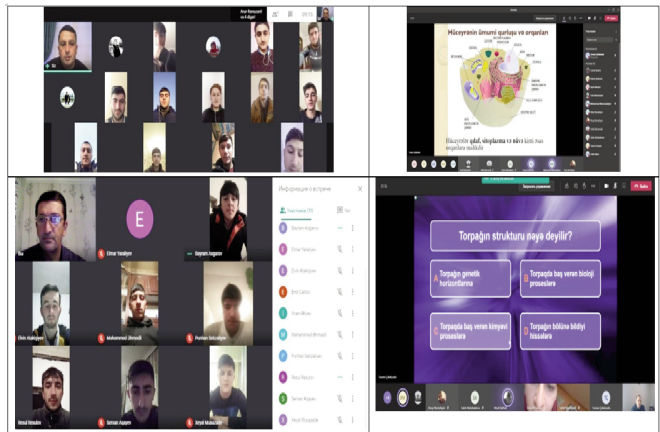
Bildiyimiz kimi, yanvar ayından mərkəzimiz bütün pedaqoji kollektivlə “**Microsoft Teams**” platformasına keçid etdi. PTDA-nın dəstəyi ilə mərkəzimizdə komandalar yaradıldı, bütün müəllim və tələbə heyəti həmin komandalara

daxil edildi. Bugünədək tələbələrin 85-90%-i bu platforma üzərindən dərslərə qoşulmaq imkanı əldə etmişdir. Bununla bərabər “Teams” platforması üzrə koordinator (əlaqələndirici) dərslərin təqvimə yerləşdirilməsinə və keçirilməsi keyfiyyətinə müntəzəm nəzarət etmişdir. Pedaqoji kollektivin bu işdə əlbir və qarşılıqlı fəaliyyəti müəyyən səmərəli nəticələr əldə olunmasına gətirib çıxarmış, təhsilin keyfiyyət göstəricilərində dinamika müşahidə olunmuşdur. Burada unudulmamalıdır ki, həm ümumtəhsil fənlərinin, həm də peşə-ixtisas modullarının tədrisi bütövlükdə uyğunlaşdırılmış tədris planlarına əsasən aparılmışdır.

Təhsil müəssisəsinin rəhbərliyi dərslərin ilinin əvvəlindən əsasən, praktiki əhəmiyyət daşıyan fənn və modulların onlayn tədris olunmasına çalışmış və ixtisas modullarının tədrisinin, eləcə də istehsalat təlimi keçirilməsinin gələcəkdə əyani formada təşkilini nəzərdə tutmuşdur. Bu prinsip nöqtəyi-nəzərindən daha çox praktiki yanaşma tələb etməyən ixtisaslar (“əməliyyatçı-mühasib”, “kompüter operatoru”, “dayə”, “xalçaçı” və s.) üzrə istehsalat təlimi dərsləri də əyani tədris olunmağa başlamışdır.

Tədris prosesi boyunca elektron dərslik və video.edu.az portalından, eləcə də “Mədəniyyət” və “ARB Günəş” televiziya kanallarında yayımlanan teledərslərdən maksimum dərəcədə faydalanmaq üçün həmin dərslərin cədvəlinin və linklərinin müxtəlif vasitələrlə tələbələrə çatdırılması təmin olunmuşdur. “ARB Günəş” telekanalında təqdim edilən peşə dərslərinin, habelə “Mədəniyyət” telekanalında X-XI siniflər üçün və planlaşdırılan gündəlik dərslər cədvəlləri Mərkəz tərəfindən yaradılmış qruplara yerində və operativ yönləndirilir. Ümumiyyətlə, bütün elektron resursların yerləşdiyi portallar barədə məlumatlar da bu qayda ilə təhsilənlərin diqqətinə çatdırılır. Bütün bunlarla yanaşı, pandemiya dövründə pedaqoji kollektivlə birgə söylərimiz sayəsində 20-dən artıq video-dərs çəkilərək mərkəzimizin “Youtube” kanalında yerləşdirilmişdir. Həmin dərslərin mövzuları bölgədə mərkəzin əsas aparıcı hədəf qruplarından olan aqrar və turizm sektorlarını əhatə etmişdir. Bundan əlavə, müəllimlərimiz müxtəlif mövzularda həsr olunmuş slayd dərslər hazırlayaraq tələbələrə təqdim etmişlər. Həmin

dərslərdə mərkəzimizin “Facebook” və “Instagram” kimi sosial şəbəkələrdəki səhifələrində yayımlanmışdır. Tələbələrimiz də kiçik ölçülü video dərslər hazırlamış və bu dərslər də öz növbəsində mərkəzin “Tələbə” kanalında yayımlanmışdır. Bütün bunları qeyd etməklə onu demək mümkündür ki, pandemiya şəraiti həm pedaqoji işçilərin, həm də tələbələrin informasiya texnologiyalarına münasibətini dəyişmiş və bu sahədə onların həm intellektual, həm də akademik bacarıqlarını diqqətəlayiq şəkildə inkişaf etdirmişdir.

Müəllim və istehsalat təlimi ustaları distant tədrisin keçirilməsi ilə bağlı vaxtaşırı hesabatlar da təqdim edirlər. Bundan başqa, dərslərin ekran təsvirləri, tələbələrə verilmiş tapşırıq və təqdimatlar, dərsliklərdən fraqmentlər də bu hesabatlara əlavə edilir. İnternetlə əlaqə saxlanılması mümkün olmayan tələbələrlə fərdi iş aparmağa çalışırıq. Belə tələbələr pandemiyanın tələbləri gözlənilməklə, fərdi şəkildə dəvət olunur və müəyyən dövr üçün onlara tapşırıq verilir, dərslik mövcuddursa dərsliklə, mövcud deyilsə, müəllimlərin hazırladığı materiallarla təmin olunurlar.

Hazırda ümumtəhsil fənləri üzrə tələbələrin qiymətləndirilməsini aparmaq üçün hazırlanmış summativ qiymətləndirmə tapşırıqları “Teams” platformasına yüklənmiş, tələbələrin 85%-i onlayn qiymətləndirmədə iştirak etmişdir. Bunun nəticəsini “komanda”lara daxil olmaqla görmək mümkündür. Tədrisi başa çatmış cəmi 4 modul üzrə də onlayn qiymətləndirmə aparılmış, qalan modulların qiymətləndirilməsinin isə əyani tədris başlanan dövrdə aparılması nəzərdə tutulmuşdur. Qiymətləndirmənin nəticələri barədə müəllimlər Mərkəz rəhbərliyinə arayışlar təqdim etmişlər.

Tədris dövründə tədrisi başa çatmış modullar üzrə qiymətləndirmələrin keçirilməsi üçün əyani dərslərin başlanılması gözlənilmişdir. Hazırda həmin modullar üzrə həm təlim nəticələrinin qiymətləndirilməsi, həm də modulun qiymətləndirilməsi əyani və fərdi qaydada aparılır. Görülmüş işlərin nəticələri barədə təqdim olunmuş hesabat nümunələri bunu təsdiq edir **(nümunə verilir)**.

Qrupun təhsilini keçirilməsi ilə bağlı hesabat

Modulun adı: İctimai Mənzərə

Təhsil qrupunun adı	Təhsil qrupu üzvlərinin sayı	Təhsil qrupu üzvlərinin sayı	Hər bir platforma üzvlərinin sayı	Qrup
BM-301	İctimai Mənzərə (qrup)	8	8	İctimai
BM-302	İctimai Mənzərə (qrup)	8	8	İctimai
BM-303	İctimai Mənzərə (qrup)	13	13	İctimai

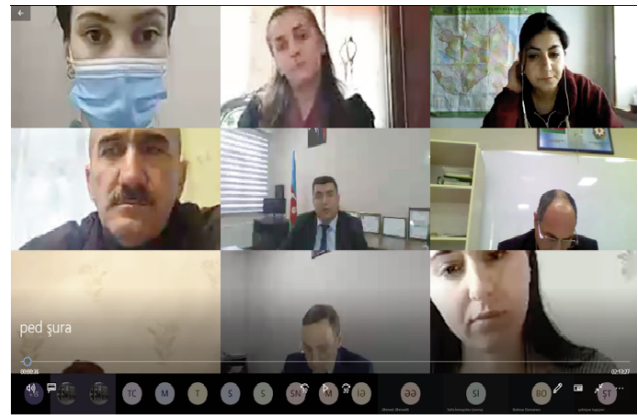
Məhzər: İctimai Mənzərə
Təhsil: İctimai Mənzərə

Qrupun təhsilini keçirilməsi ilə bağlı hesabat

Modulun adı: İctimai Mənzərə

No	Təhsil qrupunun adı	Bat	Qrup	Qrupun təhsilini keçirilməsi ilə bağlı hesabat
1	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
2	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
3	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
4	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
5	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
6	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
7	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
8	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
9	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
10	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
11	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
12	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
13	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
14	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
15	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
16	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
17	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
18	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
19	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai
20	İctimai Mənzərə (qrup)	8	İctimai	İctimai

Məhzər: İctimai Mənzərə
Təhsil: İctimai Mənzərə

ərzində onlayn dərslərə qoşulmayan tələbələr aşkar edilmiş, onların valideynləri ilə əlaqə saxlanılmış və tədrisə cəlb olunmaları sahəsində müvafiq addımlar atılmışdır. Onun nəticəsidir ki, bu gün onlayn dərslərə qoşulmayan tələbələrin sayı qruplar üzrə 15%-dən çox deyildir. Həmin tələbələr də diqqətimizdən kənarda qalmamış, onlarla əlçatan platformalar üzərindən əlaqə saxlanılaraq lazımi tapşırıqlar verilmişdir.

Tədrisin distant təşkilinin, dərslərin təqdim olunma səviyyəsinin, habelə təhsilalanların qoşulma (iştirak) intensivliyinin artım göstəriciləri daim diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Eyni zamanda tədris ilinin başlanmasından etibarən mühəndis-pedaqoji işçilərimiz tərəfindən cari qiymətləndirmə jurnalları hazırlanmış və bu jurnallarda davam edən tədris fəaliyyəti mövcud qaydalara uyğun olaraq müvafiq qeydlərlə əks olunmuşdur.

Mərkəzimiz postpandemiya dövrünü yeni təşəbbüslərin ələ alınması və əzmkarlıq şəraitində başa vurmaq üçün qüvvələrini səfərbərliyə almışdır. XXI əsrin 21-ci ilinə Publik Hüquqi Şəxs kimi yeni statusda daxil olan mərkəzimizin qarşısında daha ciddi vəzifələr durur. Əmin etmək istərdim ki, mövcud şəraitin çətin real-lıqlarının olmasına baxmayaraq, kollektivimiz bu vəzifələrin öhdəsindən müvəffəqiyyətlə gələcəkdir.

Mərkəzimizin ali idarəetmə orqanı Pedaqoji Şuradır. Burada təhsil həyatının istisnasız bütün sahələrində fəaliyyətin təşkili müzakirə olunur, idarə olunması istiqamətləndirilir və müvafiq kollegial qərarlar qəbul edilir. Mərkəzin Pedaqoji Şurası əsaslı surətdə yenidən təşkil olunmuş, pandemiya dövründə xüsusi operativlik və məqsədyönlülük şəraitində işləmişdir.

Cari tədris ilinin əvvəlindən bugünədək mərkəzdə 3 onlayn Pedaqoji Şura iclası keçirilmişdir. Həmin icaslarda qərara alınmışdır ki, mühəndis-pedaqoji heyətin üzvləri onlayn tədris sahəsindəki fəaliyyətlərini əks etdirən həftəlik hesabatlar təqdim etməlidirlər. Bu məqsədlə hər həftənin beşinci günü direktorla birlikdə onlayn müşavirələr keçirilmiş, müşavirələrdə kollektivin fəaliyyəti qiymətləndirilmiş, mövcud qüsurlar və nöqsanların aradan qaldırılması yolları müzakirə edilmişdir. Hesabatlara əsaslanaraq həftə